KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 2.4.2009
KOM(2009) 153 endelig

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

om sameksistens mellem genetisk modificerede afgrøder og konventionelt og økologisk landbrug

{SEK(2009) 408}

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

om sameksistens mellem genetisk modificerede afgrøder og konventionelt og økologisk landbrug

1. INDLEDNING

Sameksistensen mellem genmodificerede organismer (GMO'er) og konventionel og økologisk landbrugsproduktion berører direkte forbrugernes og landbrugernes konkrete valg af individuelle præferencer og økonomiske muligheder under hensyntagen til de lovfæstede forpligtelser vedrørende mærkning af GMO'er. I overensstemmelse med direktiv 2001/18/EF om udsætning i miljøet af GMO'er[1], forordning (EF) nr. 1829/2003 om GM-fødevarer og foderstoffer[2] og forordning (EF) nr. 1830/2003 om sporbarhed og mærkning af GMO'er og sporbarhed af fødevarer og foder fremstillet af GMO'er[3] skal GMO'er og fødevarer og foder, der indeholder, består af eller er fremstillet af GMO'er, mærkes på passende vis, så brugerne kan træffe et informeret valg. Dette betyder, at produkter, der skal mærkes som GM, skal holdes adskilt fra ikke-mærkede produkter.

Eftersom miljø- og sundhedsaspekterne ved dyrkning af GM-afgrøder behandles fyldestgørende under godkendelsesproceduren for disse produkter, drejer de spørgsmål, der skal tages op i forbindelse med sameksistens, sig om tekniske adskillelsesforanstaltninger og de mulige økonomiske konsekvenser af blanding af GM- og ikke-GM-afgrøder.

Ifølge artikel 26a i direktiv 2001/18/EF kan medlemsstaterne træffe passende nationale sameksistensforanstaltninger for at forhindre utilsigtet tilstedeværelse af GMO'er i andre produkter. Sigtet med Kommissionens henstilling 2003/556/EF om retningslinjer for udvikling af nationale strategier og bedste praksis for sameksistens mellem genetisk modificerede afgrøder og konventionelt og økologisk landbrug[4] er at hjælpe medlemsstaterne med at udvikle nationale retlige eller andre strategier for sameksistens.

I marts 2006 vedtog Kommissionen den første rapport om gennemførelsen af nationale foranstaltninger for sameksistens mellem genetisk modificerede afgrøder og konventionelt og økologisk landbrug[5].

Rådet (landbrug) vedtog den 22. maj 2006 en række konklusioner om sameksistens, hvor det opfordrer Kommissionen til:

1) hurtigst muligt at fremlægge EF-tærskler for mærkning af frø

---

1 EFT L 106 af 17.4.2001, s. 1, som ændret ved forordning (EF) nr. 1829/2003 og 1830/2003.
2 EUT L 268 af 18.10.2003, s. 1.
3 EUT L 268 af 18.10.2003, s. 24.
4 EUT L 189 af 29.7.2003, s. 36.
5 KOM(2006) 104 endelig og Kommissionens arbejdsdokument: http://ec.europa.eu/agriculture/co-existence/sec313_en.pdf

2) i tæt samarbejde med medlemsstaterne og interessenterne at indkredse bedste praksis for tekniske adskillelsesforanstaltninger og på grundlag af denne indsats udarbejde retningslinjer for afgrødespecifikke foranstaltninger

3) at intensivere anvendelsen af COEX-NET[6] til udveksling af oplysninger om afgrødeadskillelse og foranstaltninger vedrørende erstatningsansvar, herunder om problemer på tværs af grænserne i forbindelse med sameksistens, og drøfte mulige løsninger, hvis sådanne problemer opstår

4) sammen med medlemsstaterne at undersøge eventuelle metoder til mindskelse af potentielle problemer på tværs af grænserne i forbindelse med sameksistens

5) at undersøge bæredygtige løsninger, der er i overensstemmelse med EU-lovgivningen, for områder, hvor landbrugsstrukturer og dyrkningsvilkår er af en sådan beskaffenhed, at sameksistens på bedriftsniveau for en given afgrøde er vanskelig at opnå

6) at styrke europæisk forskning inden for sameksistens med henblik på at fjerne eksisterende videnskløfter og stille eksisterende forskningsresultater til rådighed for medlemsstaterne

7) at undersøge de forskellige nationale systemer vedrørende civilt erstatningsansvar med hensyn til deres anvendelse i tilfælde af økonomiske tab som følge af, at genmodificerede organismer blandes med ikke-genmodificerede afgrøder, herunder i tilfælde, hvor det sker på tværs af grænserne. I den forbindelse opfordres Kommissionen også til at undersøge specifikke erstatnings- og forsikringsordninger i medlemsstaterne

8) fortsat sammen med medlemsstaterne at overveje, om der bør tages yderligere skridt i retning af fælles principper for sameksistens.

Denne rapport indeholder en oversigt over Kommissionens aktiviteter til opfølgning af Rådets konklusioner. Den indeholder også en oversigt over gennemførelsen af nationale og regionale sameksistensforanstaltninger baseret på oplysninger fra medlemsstaterne.

2. EF-MÆRKNINGSTÆRSKLER FOR FRØ

Ifølge direktiv 2001/18/EF kan frøpartier undtages fra mærkningskravet, selv om de indeholder GM-frø, forudsat at disse er godkendt til dyrkning i EU, og at indholdet heraf ikke overskrider en vis tærskelværdi. Kommissionen er i færd med at gennemføre en konsekvensanalyse af indførelsen af sådanne mærkningstærskler for frø. Denne analyse vil danne grundlaget for en kommende EF-lovtekst. Ved udarbejdelsen af sit forslag vil Kommissionen også tage hensyn til Rådets konklusioner om GMO'er af 5. december 2008. Her hedder det, at disse tærskler skal fastsættes på de lavest mulige niveauer, der er gennemførlige, står i et rimeligt forhold til indsatsen og er funktionelle for alle økonomiske aktører, og at de skal bidrage til at sikre, at producenter og brugere af både konventionelle, økologiske og genmodificerede produkter har valgfrihed.

[6] Netværksgruppen for udveksling og koordinering af information om sameksistens.

3. RETNINGSLINJER FOR AFGRØDESPECIFIKKE SAMEKSISTENSFORANSTALTNINGER, GRÆNSEOVERSKRIDENDE PROBLEMER OG REGIONER, HVOR SAMEKSISTENS ER VANSKELIG AT REALISERE

Kommissionen har oprettet Det Europæiske Kontor for Sameksistens (ECoB[7]), som har til opgave at udarbejde afgrødespecifikke dokumenter om bedste praksis for tekniske sameksistensforanstaltninger. ECoB vil også undersøge mulighederne for at minimere potentielle problemer på tværs af grænserne i relation til sameksistens og udarbejde anbefalinger for områder, hvor landbrugsstrukturerne og dyrkningsvilkårene er af en sådan beskaffenhed, at sameksistens på bedriftsniveau for en given afgrøde er vanskelig at opnå.

ECoB består af et sekretariat og afgrødespecifikke tekniske arbejdsgrupper med deltagelse af tekniske repræsentanter for medlemsstaterne. Interessenterne høres navnlig via de relevante rådgivende grupper, Kommissionen har nedsat.

Den første tekniske arbejdsgruppe under ECoB arbejder med udvikling af sameksistensforanstaltninger inden for majsdyrkning. Den ventes at kunne forelægge et bedste praksis-dokument om majsdyrkning inden udgangen af 2010.

4. NETVÆRKSGRUPPEN FOR UDVEKSLING OG KOORDINERING AF INFORMATION OM SAMEKSISTENS MELLEM GENMODIFICEREDE, KONVENTIONELLE OG ØKOLOGISKE AFGRØDER (COEX-NET)

Netværksgruppen for udveksling og koordinering af information om sameksistens mellem genmodificerede, konventionelle og økologiske afgrøder (COEX-NET) har til opgave at fremme udveksling af oplysninger mellem medlemsstaterne og Kommissionen vedrørende sameksistens. Gruppen holdt to møder i 2006, et i 2007 og et i 2008.

5. FORSKNINGSAKTIVITETER PÅ EF-PLAN I RELATION TIL SAMEKSISTENS

Der blev ydet støtte til tre forskningsprojekter vedrørende sameksistens under Fællesskabets 6. forskningsrammeprogram. SIGMEA-projektet blev afsluttet i november 2008. Dette projekt, der tog sigte på at indkredse egnede sameksistensforanstaltninger, undersøgte den tidsmæssige og rumlige genflow fra GMO'er forskellige steder i Europa i både frø- og afgrødeproduktionssystemer. TRANSCONTAINER- og CO-EXTRA-projekterne er stadig i gang og vil blive afsluttet i løbet af 2009.

I februar 2006 vil Kommissionens Fælles Forskningscenter offentliggøre en rapport[8] med en analyse af behovet og mulighederne for at ændre landbrugspraksis med henblik på sameksistens.

---

7 http://ecob.jrc.ec.europa.eu/

8 ftp://ftp.jrc.es/pub/EURdoc/eur22102en.pdf

6. NATIONALE REGLER OM ERSTANINGSANSVAR FOR SKADER FORÅRSAGET AF SAMMENBLANDING MED GMO'ER

Sammenblanding med GMO'er kan medføre, at ikke-GM-produkter taber i værdi med deraf følgende økonomiske tab for producenterne. GMO-iblanding kan f.eks. resultere i, at det pågældende produkt skal mærkes som et GM-produkt ifølge EU-lovgivningen, hvilket kan føre til lavere salgsindtægter.

Sammenblanding med GMO'er kan også have konsekvenser for økologiske produkter. I forordning (EF) nr. 834/2007 af 28. juni 2007 om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter[9] hedder det, at produkter, der ifølge EU-lovgivningen skal mærkes som følge af sammenblanding med GMO'er, ikke længere kan markedsføres med økologisk mærkning.

Erstatningsansvar for økonomiske tab, der skyldes GMO-sammenblanding, er et civilretligt spørgsmål, som henhører under medlemsstaterne. Af en undersøgelse[10] bestilt af Kommissionen fremgår det, at alle medlemsstaternes retssystemer yder minimumsbeskyttelse i tilfælde af sådanne skader inden for rammerne af de almindelige erstatningsretlige bestemmelser. For størstedelen af medlemsstaterne gælder det, at de ikke har ændret vilkårene for anvendelse af den almindelige erstatningsret i tilfælde af GMO-iblanding.

Der er imidlertid forskelle mellem medlemsstaternes almindelige erstatningsretlige bestemmelser, hvilket medfører forskelle i behandlingen af potentielle klager som følge af GMO-iblanding. I culpa-baserede systemer kræves der således bevis for, at der er tale om en forseelse eller uagtsomhed fra skadevolderens side, mens retsafgørelsen i systemer med objektivt ansvar ikke afhænger af en værdidom af skadevolders optræden. Nogle medlemsstater har indført ordninger med objektivt ansvar, som specifikt gælder for skader forårsaget af GMO-iblanding.

Endvidere har næsten alle retssystemerne særlige regler om nabostridigheder, der også kan gælde i sager om økonomiske skader som følge af GMO-iblanding.

Endnu har ingen af medlemsstaterne haft retssager, som kan illustrere, hvordan de nationale domstole anvender de forskellige regler i praksis.

Der synes endnu ikke at være forsikringsprodukter på EU-markederne, som dækker risici ved GMO-iblanding. Fire medlemsstater har imidlertid indført lovkrav om forsikringsdækning eller andre former for finansiel garanti for potentielle økonomiske skader som betingelse for dyrkning af GM-afgrøder, eller der kan stilles krav om sådan sikkerhedsstillelse efter vurdering af det enkelte tilfælde.

Nogle medlemsstater har oprettet erstatningsfonde til dækning af økonomiske tab som følge af GMO-iblanding. I de tilfælde, hvor betingelserne for betaling til en sådan ordning er fastsat, finansieres fondene gennem en afgift på dyrkning af GM-afgrøder. Da der endnu ikke er udbetalt nogen erstatning fra disse fonde, kan det ikke vurderes, om afgifterne ligger på et passende niveau, der kan forhindre enten underfinansiering og dermed også risikoen for, at visse skader ikke erstattes fuldt ud, eller overfinansiering, som ville medføre en unødig økonomisk byrde for GM-dyrkning.

---

9 EUT L 189 af 20.7.2007, s. 1.

10 http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/liability_gmo/index_en.htm

Medlemsstaterne har endnu ikke rapporteret om tilfælde af økonomiske tab som følge af GMO-iblanding på tværs af grænserne. Generelt er spørgsmål vedrørende jurisdiktion i grænseoverskridende sager omfattet af Rom II-forordningen[11].

7. OVERSIGT OVER MEDLEMSSTATERNES SAMEKSISTENSFORANSTALTNINGER

På nuværende tidspunkt har 15 medlemsstater vedtaget særlovgivning om sameksistens[12]. Yderligere tre medlemsstater har meddelt Kommissionen lovgivningsudkast på området. Kommissionen undersøger, om de nationale sameksistensforanstaltninger er forenelige med det indre marked og i overensstemmelse med direktiv 98/34/EF om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter[13].

Ingen af medlemsstaterne har rapporteret om regulering af sameksistens ved hjælp af ikke-lovgivningsmæssige instrumenter. Endvidere har ikke alle medlemsstaterne planer om at udarbejde lovregler i den nærmeste fremtid, da de ikke anser det for sandsynligt, at dyrkning af GM-afgrøder vil finde sted i deres lande.

I nogle medlemsstater ligger kompetencen for sameksistens på regionalt plan.

Da der ikke finder GM-dyrkning sted i størsteparten af medlemsstaterne, har de endnu ikke iværksat programmer for overvågning af sameksistenslovgivningens anvendelse og effektivitet. De overvågningsprogrammer, der er indført i nogle af medlemsstaterne, har ikke afsløret tilfælde af misligholdelse af lovkravene vedrørende sameksistens og mærkning.

Ingen af medlemsstaterne har anført, at reglerne om sameksistens ikke skulle være tilstrækkelige til at sikre passende adskillelse af GM- og ikke-GM-afgrøder. Medlemsstaterne har ikke henvist til retssager vedrørende GMO-iblanding i ikke-GM-afgrøder. Der er imidlertid rapporteret om én sag vedrørende biavl.

Bortset fra nogle medlemsstater, som endnu ikke er begyndt at udstikke regler om sameksistens, har alle medlemsstaterne afholdt høringer af interessenterne om udarbejdelse af sameksistensforanstaltninger.

7.1. Informations-, registrerings- og uddannelsesprocedurer

Medlemsstaternes bestemmelser om oplysning af myndigheder, tredjeparter og offentlighed om dyrkning af GM-afgrøder indeholder indbyrdes afvigelser om detailspørgsmål. Nogle medlemsstater kræver sag til sag-godkendelse for dyrkning af GM-afgrøder, mens andre kun kræver, at landbrugerne anmelder GM-dyrkning til de kompetente myndigheder. En medlemsstat kræver ikke, at landbrugerne registrerer GM-dyrkning i hvert enkelt tilfælde.

I størstedelen af medlemsstaterne skal producenterne af GM-afgrøder informere deres nærmeste naboer, de landbrugere, de deler landbrugsmaskiner med, ejerne af den ejendom, hvor dyrkningen skal finde sted, og, i tre medlemsstater, biavlere inden for en bestemt afstand fra GM-marken.

---

11 Forordning (EF) nr. 864/2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II). EUT L 199 af 31.7.2007, s. 40.

12 AT, BE, CZ, DE, DK, FR, HU, LT, LU, LV, NL, PT, RO, SE, SK.

13 EFT L 204 af 21.7.1998, s. 37. Udkast til foranstaltninger kan hentes fra en offentlig database på: http://ec.europa.eu/enterprise/tris/pisa/app/search/

Offentligheden informeres generelt om GM-dyrkning via et offentligt register, som kan indeholde præcise oplysninger om dyrkningsparceller, herunder persondata om landbrugerne og parcellernes nøjagtige beliggenhed, eller blot generelle oplysninger, f.eks. det samlede dyrkningsareal pr. region eller kommune/amt.

I nogle af medlemsstaterne skal frøsælgerne indberette salgsmængden af GM-frø og/eller informere landbrugerne om de gældende regler om sameksistens. I nogle tilfælde er der krav om, at operatører inden for transport, lagring og emballage af GM-afgrøder registreres.

Nogle af medlemsstaterne kræver, at GM-producenterne gennemgår uddannelseskurser eller viser, at de har den fornødne viden til at gennemføre de påbudte adskillelsesforanstaltninger.

7.2. Tekniske adskillelsesforanstaltninger

Størsteparten af medlemsstaterne har udarbejdet sameksistensforanstaltningerne på en sådan måde, at mærkningstærsklen på 0,9 % for GMO'er i fødevarer og foder ikke overskrides. Nogle medlemsstater har imidlertid anført, at de har bestræbt sig på holde GMO-iblandingsniveauet så lavt som muligt. Nogle af medlemsstaterne tager højde for, at der i fremtiden kan blive tale om ikke-nul-tærskelværdier for frø, hvilket indsnævrer spillerummet for iblanding fra andre kilder end frø og indebærer strengere adskillelsesforanstaltninger i marken.

Tolv af medlemsstaterne har indført adskillelsesforanstaltninger for mindst én afgrøde. Den rumlige adskillelse er generelt baseret på isoleringsafstande mellem GM-marker og tilstødende ikke-GM-marker med krydsningskompatible afgrøder. Isoleringsafstandene kan til tider helt eller delvis erstattes med stødpudezoner mellem GM-marker og ikke-GM-marker med krydsningskompatible ikke-GM-afgrøder, som høstes og behandles som GM-planter. I andre medlemsstater er stødpudezoner obligatoriske som supplement til isoleringsafstande. Muligheden for at udnytte forskellige blomstringstider er tilladt i to medlemsstater.

Nogle af medlemsstaterne stiller krav om obligatorisk høring af naboerne og i nogle tilfælde også disses skriftlige samtykke til dyrkning af GM-afgrøder, hvis deres egne jorder anvendes til at opfylde kravet om isoleringsafstande.

Indtil nu er der indført adskillelsesforanstaltninger for majs og i nogle medlemsstater også for kartofler, sukkerroer, foderroer, hvede og raps.

I seks af medlemsstaterne er foranstaltningerne til adskillelse af GM-marker og økologiske marker strengere end for GM-marker og konventionelle marker. I seks andre medlemsstater gælder de samme adskillelsesforanstaltninger for alle tilfælde. Nogle medlemsstater har indført specifikke adskillelsesforanstaltninger for marker til frøproduktion.

Der er forskelle mellem de forskellige medlemsstaters adskillelsesforanstaltninger: f.eks. varierer isoleringsafstandene for majsproduktion fra 25 m til 600 m mellem GM-majs og konventionel majs og fra 50 m til 600 m mellem GM-majs og økologisk majs.

Én medlemsstat stiller krav om, at GM-dyrkere observerer isoleringsafstande til arealer med biavl.

Alle medlemsstaterne stiller krav om, at adskillelsesforanstaltningerne skal anvendes af GM-dyrkere og operatører, der beskæftiger sig med GM-frø eller -afgrøder. Kun i tilfælde, hvor tilstødende ikke-GM-dyrkere frivilligt indvilliger i fælles gennemførelse af

adskillelsesforanstaltninger, skal disse påtage sig et vist ansvar. Med hensyn til sameksistens inden for frøproduktion påhviler dette ansvar frøproducenterne i nogle medlemsstater og i andre medlemsstater GM-dyrkerne.

I nogle medlemsstater har operatørerne mulighed for at indgå aftale om ikke at gennemføre adskillelsesforanstaltninger mellem deres marker, mens adskillelse i andre medlemsstater er obligatorisk i alle tilfælde.

Nogle medlemsstater har regler om adskillelse i forbindelse med forskellige landbrugsaktiviteter (f.eks. frødyrkning, høst, aktiviteter efter høst, transport og lagring), mens andre kun kræver adskillelse fra nabomarker.

7.3. Restriktioner for dyrkning af GM-afgrøder

Mange medlemsstater kræver særlige procedurer for, eller forbyder, dyrkning af GM-afgrøder i naturbeskyttelsesområder (f.eks. Natura 2000-områder). Disse foranstaltninger vedrører ikke sameksistens og skal vurderes i forhold til den relevante EF-lovgivning.

Skønt der i nogle medlemsstater er mulighed for at fastlægge områder, hvor GM-dyrkning kan forbydes af socioøkonomiske årsager, er der endnu ikke oprettet sådanne områder. Oprettes der sådanne områder, skal det anmeldes til Kommissionen**.** Finder anmeldelse ikke sted, er der risiko for, at foranstaltningerne ikke kan anvendes og derfor heller ikke håndhæves over for enkeltpersoner. Nogle områder i nogle medlemsstater har erklæret sig som GMO-frie, men det drejer sig om erklæringer af politisk art, som ikke udgør juridisk bindende forbud.

Nogle medlemsstater giver mulighed for, at der kan udpeges områder, hvor enten kun GM-sorter af en given afgrøde eller kun ikke-GM-sorter kan dyrkes i henhold til frivillige aftaler indgået af alle landbrugerne i det pågældende område.

Fire medlemsstater forbyder dyrkning af GM-majssorten MON810 under henvisning til EF-lovgivningens beskyttelsesforanstaltninger, der kan tages i anvendelse, hvis der fremkommer nye videnskabelige oplysninger af betydning for sikkerhedsvurderingen af GMO'er. I disse medlemsstater er GM-dyrkning derfor ikke mulig, da MON810 på nuværende tidspunkt er den eneste GM-afgrøde, der kan dyrkes kommercielt i EU. Disse foranstaltninger vedrører ikke spørgsmålet om sameksistens og behandles efter den procedure, der er fastsat i EF-lovgivningen.

7.4. Administrative bestemmelser

Størstedelen af de medlemsstater, der har lovgivning om sameksistens, har indført regler om håndhævelse og overvågning af sameksistensforanstaltningerne. Kun de medlemsstater, hvor der faktisk dyrkes GM-afgrøder, er imidlertid begyndt at anvende disse procedurer i praksis.

Overtrædelse af sameksistenslovgivningen er strafbar i nogle, men ikke alle medlemsstaterne.

7.5. Kommercielle erfaringer med dyrkning af GM-majs

Den eneste GM-afgrøde, der på nuværende tidspunkt dyrkes i EU, er GM-majssorten MON810, som er resistent over for visse skadelige sommerfugle. Ifølge medlemsstaternes oplysninger blev MON810 i 2008 dyrket i seks medlemsstater (CZ, DE, ES, PT, RO, SK) på et areal på ca. 100 000 ha, svarende til 1,2 % af det samlede majsareal i EU27 det år. I nogle

medlemsstater udgør GM-majsdyrkningen imidlertid en større andel af majsproduktionen (f.eks. over 20 % i ES).

Medlemsstaterne mener generelt ikke, at deres lovgivning om sameksistens har stor indflydelse på landbrugernes beslutning om at dyrke GM-afgrøder eller ej, men dette spørgsmål bør undersøges nøjere. Den generelle tendens er, at dyrkningsarealerne vokser i de syv ovennævnte medlemsstater, hvoraf fem har indført obligatoriske regler om sameksistens.

7.6. Grænseoverskridende spørgsmål

Hidtil er kun nogle få medlemsstater begyndt at samarbejde med andre medlemsstater om at udarbejde foranstaltninger til løsning af sameksistensspørgsmål på tværs af grænserne. Der har ikke været dokumenterede tilfælde af grænseoverskridende GMO-iblanding.

7.7. National forskning i sameksistens

Mange medlemsstater har rapporteret om forskningsaktiviteter, som skulle danne grundlag for udarbejdelse af sameksistensforanstaltninger. Der pågår stadig forskning på dette område i 13 af medlemsstaterne.

8. KONKLUSIONER

Medlemsstaterne har siden 2006 gjort betydelige fremskridt med udarbejdelsen af lovgivning om sameksistens. Denne udvikling af lovrammerne er sket samtidig med en moderat forøgelse af GM-dyrkningsarealet. GM-afgrødeproduktion er imidlertid stadig en nicheproduktion i EU, idet kun et enkelt GM-produkt anvendes kommercielt og kun dyrkes i meget lille målestok.

Selv om der i samfundet som helhed fortsat er uenighed omkring dyrkning af GM-afgrøder i EU, er der ingen konkrete tegn på, at der har været praktiske vanskeligheder med at indføre GM-afgrøder i EU's landbrug. Denne vurdering er imidlertid baseret på de begrænsede kommercielle erfaringer, der er høstet indtil nu. Mere omfattende praktiske dyrkningserfaringer over en årrække er begrænset til visse områder i nogle få medlemsstater.

Der har ikke været rapporter om økonomiske tab som følge af overskridelse af de nationale regler om sameksistens eller som følge af, at reglerne selv ikke har været tilstrækkelige til at sikre fyldestgørende adskillelse mellem GM- og ikke-GM-afgrødeproduktion. Medlemsstaternes overvågningsprogrammer har ikke afsløret mangler i de gældende regler.

Der er forskelle i medlemsstaternes sameksistensprocedurer, både på administrativt plan og for så vidt angår de tekniske adskillelsesforanstaltninger. Der er imidlertid ingen overbevisende tegn på, at forskelle i lovgivningen skulle have indflydelse på landbrugernes beslutning om at dyrke GM-afgrøder eller ej. Andre aspekter, som synes at spille en mindst lige så stor rolle, er adgangen til passende afsætningsmuligheder for GM-produkter, regionale forskelle med hensyn til de mulige fordele eller ulemper ved GM-afgrøder i forhold til tilsvarende konventionelle eller økologiske afgrøder og samfundsmæssige faktorer, som f.eks. nabostridigheder og ødelæggelse af marker. Betydningen af disse aspekter fremgår af den uensartede rumlige fordeling af GM-afgrøderne, selv inden for medlemsstater med identiske sameksistensordninger.

De forskelle, der er observeret mellem de nationale foranstaltninger, kan i hvert fald i nogen grad tilskrives de regionale forskelle i de agronomiske, klimatiske og andre faktorer, som har

indflydelse på risikoen for GMO-blanding med andre afgrøder. Der er brug for yderligere erfaringer for fuldt ud at kunne vurdere, om de nationale sameksistensforanstaltninger er effektive. Det Europæiske Kontor for Sameksistens vil udarbejde retningslinjer på dette område.

På trods af, at forskelle i nabolandes sameksistensordninger vil kunne skabe problemer på tværs af grænserne, har man ikke i praksis kunnet iagttage vanskeligheder af denne art. Der synes derfor ikke på nuværende tidspunkt at være behov for at udarbejde særlige foranstaltninger til løsning af grænseoverskridende sameksistensspørgsmål.

Kommissionen mener ikke, at det er tilrådeligt at udarbejde EF-lovgivning, som vil kunne berøre medlemsstaternes retsbestemmelser om erstatningsansvar for skader forårsaget af GMO-iblanding. Som forklaret ovenfor skyldes en stor del af forskellene på dette område forskelle i de nationale regler om erstatningsansvar, som også gælder for andre økonomiske aktiviteter. Disse forskelle har endnu ikke nødvendiggjort harmonisering på området. Endvidere har medlemsstaternes forskellige retssystemer udviklet deres egen klage- og erstatningskultur. Skabes der ensartede regler for de sjældne tilfælde af GMO-iblanding, vil det kunne føre til, at der på samme tid anvendes forskellige erstatningsretlige bestemmelser inden for den samme medlemsstat.

Da der ikke synes at være adgang til forsikringsmæssige løsninger på sådanne skader, opfordres medlemsstaterne til at undersøge mulighederne for at fremme udviklingen af passende forsikringsprodukter fra forsikringsselskabernes side.

Mange medlemsstater forsker stadig i de forskellige aspekter af sameksistens, hvilket viser, at der er brug for at udbygge videngrundlaget for sameksistensforanstaltninger. Der vil blive behov for yderligere forskning på mellemlang sigt til løsning af problemet med adskillelse af GM- og ikke-GM-produktionskæderne, efter at produkterne har forladt landbrugsbedriften.

Ved vurderingen af den bedste metode til at løse sameksistensproblemerne må der tages hensyn til de kommercielle erfaringer i medlemsstaterne. Heri må indgå en nøje vurdering af foranstaltningernes effektivitet og en analyse af de nationale foranstaltningers betydning for landbrugernes konkurrenceevne og for både landbrugernes og forbrugernes valgfrihed. På nuværende tidspunkt synes det ikke at være nødvendigt at afvige fra den subsidiaritetsbaserede tilgang til sameksistens og harmonisere yderligere på dette område.

Efter Kommissionens mening bør der træffes følgende foranstaltninger i forbindelse med sameksistens:

- Kommissionen vil snarest muligt afslutte en økonomisk konsekvensanalyse af fastsættelsen af eventuelle fremtidige tærskelværdier for frø. Den vil foreslå passende lovgivning på grundlag af denne analyse.

- Kommissionen vil fortsætte aktiviteterne inden for COEX-NET for at fremme informationsudveksling om sameksistens med medlemsstaterne, for så vidt angår praktiske erfaringer, forskning og overvågningsresultater.

- Kommissionen vil sammen med medlemsstaterne og efter at have hørt de relevante interessegrupper udarbejde tekniske retningslinjer om afgrødespecifikke sameksistensforanstaltninger via Det Europæiske Kontor for Sameksistens.

- Kommissionen vil som led i rammeprogrammet for Fællesskabets forskning yde støtte til videregående forskning baseret på klart identificerede behov inden for igangværende eller kommende initiativer.

- Kommissionen vil i 2012 rapportere om sameksistenssituationen i medlemsstaterne baseret på oplysninger fra medlemsstaterne.